

NINA YARGEKOV

HOGYAN HAGYJUNK FEL A KRITIKAI GONDOLKODÁSSAL

■ Következésképpen kételkedni szokott az evidenciákban. Soha egy kijelentést sem engedett be a fülén anélkül, hogy módszeresen meg ne vizsgálta volna. Amíg meg nem bizonyosodott egy mondat érvényességéről, konokul ellenáll annak, hogy fenntartások nélkül elfogadja vagy legalább továbbmondja. Sőt mi több: amennyiben nem ismeri egy kifejezés értelmét, jelentését ellenőrizni fogja a szótárban. Egyszóval: ön a kritikai gondolkodás híve.

Mint mindazok, akik a kockázatos viselkedésnek adják át magukat, Ön racionálisan próbálja igazolni viselkedését. Így aztán arról is meg van győződve, hogy kritikai érzékének mindennapi gyakorlása szellemileg szabadabbá teszi önt. Talán még azt is elhiszi, hogy ez a gyakorlat örömezzéssel jár együtt. Nézzünk azonban szembe az igazsággal. Az egészségét rontja meg azzal, hogy haladéktalanul megkérdőjelezi azt, ami magától értetődő. Értékes idejét áldozza arra, hogy olyan érveléseket dolgozzon ki, melyek több kérdést vetnek fel, mint ahány kérdésre választ adnak. Arca sápadt és gondoktól barázdált, a kétely és az aggodalom jeleit viseli magán. A bizonytalanság folyamatos érzése kínozza. Rémálmai vannak, és kérdőjelek alakjában folyamatosan makacs szörnyek üldözik. Közele barátai, akik meglepelték, hogy szavaikat folyamatosan megkérdőjelezi, lassacskán elfordultak öntől. Képtelen már bármiben hinni. Kifáradt, halálán van.

Lelke legmélyén bizonyosan tudja, hogy saját érdekei ellenében cselekszik. Irigylit azokat, akik sohasem indultak el ezen az úton. Önkínzás az egész, mégis folytatja: a leggyászosabb kelepcebe esett, a legalantasabb csapdába, melyet ember embernek állíthat. Mert végső soron mi a kritikai szel-

lem, ha nem egy olyan mentális technika, mely eltorzítja és megfertőzi természetes gondolatainkat? A szabadság nevében különösen szigorú szabályokat és mentális beállítódást kényszerítenek önre. A legalantasabb hazugság ez: a szabadság nevében rabszolgaságra ítélik. Próbálják meg egyébként azt mondani a többi hívőnek, hogy visszatérnek spontán gondolataikhoz, botrányt fognak csapni, és saját Voltaire-üket az arcukba fogják vágni. Az a gyakorlat, melyet megtorlás nélkül nem hagyhatunk abba, annyira szabad lenne? Az úgynevezett szabad gondolkodók jól tennék, ha a saját szemükben keresnék a gerendát.

Íme néhány a sok vallomás közül:

Brigitte F., 47 éves: „Mindig szarkasztikus típus voltam, azonban amint elkezdtem a médiában használatos kijelentések értelme iránt érdeklődni, a helyzet rosszabbá vált, már nem tudtam uralkodni magamon. Amikor a rádióban bementék, hogy egy tűzoltó megmentette valakinek az életét, egyből valami olyasmit mondtam magamnak, hogy semmiség, nem mentette meg az életét, csak egyszerűen kitolta egy kissé a halálát, az életet nem lehet megmenteni, mindannyian halandók vagyunk, a nyelvvel való visszaélés az egész. Az eredmény, annyira kiborítottam a férjemet, hogy elhagyott a titkárnőjeért. A válás folyamata felélte a tartalékaim, öngyilkosságot kíséreltem meg, és a gyerekeimet gyerekgondozóba vitték.”

Jan R., 28 éves: „Minden egy piás estén kitalált ugratással kezdődött, egy barátom arra kényszerített, hogy bizonyítsam, a föld kerek. Ahogy belegendoltam, rájöttem, hogy személy szerint e kijelentés semmiféle megfogható bizonyítékával nem rendelkezem, s mindez akár egy tudományos igazság álár-

cába bújt hiedelem is lehetne. Ellenőrizni akartam, azzal töltöttem az életem, hogy ellenőriztem, csillagászatban írtam egy doktorit, éveket töltöttem a csillagok tanulmányozásával, elvesztettem a barátaim, a barátnőm, még a kutyám se viselte el a csillagásztant, a könyveket, a csillagokat. És történt mindez amiatt, mert magam akartam utánajárni a dolognak. Aztán egy második doktori értekezésbe akartam belevágni, episztemológiából, hogy ellenőrizsem a módszertanomat, mert még ez is bizonytalannak tűnt, és mert itt omlottam össze idegileg, rájöttem arra, hogy egész életemben egymást követő doktorik írására leszek kárhoztatva. Most négy hónapja bent vagyok a pszichiátrián, és sokat hibáztatom magam amiatt, hogy mennyi közpénzt költöttem el miattam. Sőt mi több, felfedeztem, hogy proosztatarákom van.”

Cindy L., 11 éves: „A szüleim azt mondták, hogy a Téalapó hozza az ajándékokat. Feljegyeztem a noteszomba, hogy a Téalapó hozza az ajándékokat, és hogy elég furá izlése lehet egy olyan felnőtthez képest, akinek jól kellene ismernie a gyerekeket. Aztán egyszer csak a szüleim azt mondták, a Téalapó nem létezik, itt az ideje, hogy tudd. Feljegyeztem a noteszomba, apa és anya azt mondják, a Téalapó nem létezik, de már hazudtak egyszer, így aztán nem tudom. Azóta nem kaptam karácsonyi ajándékot, fogszabályzóm van, és kétszer imélttem a harmadik osztályt.”

Pavel W., 62 éves: „Diktatúrában nőttem fel. Amikor a rendszer összeomlott, tanácsatlannak éreztem magam, annyira hozzászóltam ahhoz, hogy kritikus vagyok a rendszerrel szemben, hogy nem tudtam mit csinálni, üresben mozogtam: nem lehetünk szubverzívek csak az adott rendszerrel szemben, és velem szemben már nem állt elnyomó rendszer. Nosztalgiaival kezdtem gondolni a múltra. A politikai cenzúra hiányzott, újra kódolt nyelven akartam beszélni, a barátok üzeneteinek sorai között olvasni. Az az igazság, hogy hiányérzetem volt, leleplezhető hazugságokra és manipulációkra volt szükségem, minthogy viszont ilyesmi természetesen nincs a demokráciában, nagyon frusztrált voltam. Megőrültem. Államcsínyt szer-

veztem katonákkal, a dolgok rosszra fordultak. Húsz év börtönre ítélték.”

Fel kellene már hagynia azzal, hogy a saját maga ellensége legyen. Attól fél, hogy a leszokás nehéz és fájdalmas? Szóra sem érdemes. A kritikai gondolkodás elsajátítása bonyolult, felhagyni vele viszont egyszerű!

Agyellazító programunkkal végre viszszererheteti nyugalmát és pszichikai jóllétét. Sőt magától fog rájönni arra, hogy az élet sokkal értékelhetőbb kritikai gondolkodás nélkül. Mert semmilyen előnyünk nem származik abból, ha ehhez a gyakorlathoz zárkózunk fel, ellenkezőleg. Az egyetlen előnye társadalmi volt még abban a periódusban, amikor nagyon sok személy hódolt neki. Mára viszont a társadalom rájött arra, hogy fel kell hagyni e romboló technikával, és mindazokat támogatja, akik szabadulni szeretnének tőle. Az értelmiségi függetlenség hódolói egy léket kapott hajón vannak. Itt az ideje elhagyni a hajót! Képzésünk végén csak szánalmat fog érezni a szabad gondolkodás rabszolgái iránt.

Pillanatnyilag csak félelemből folytatja, félelemből, hogy az élet kevésbé értékelhető kritikai gondolkodás nélkül, s az elvonástól való félelemből. Mégis igen jól tudja, hogy mielőtt a kritikai gondolkodás foglyául esett volna, nem is volt szüksége rá. Emlékezzen vissza, milyen könnyed volt az élet akkor. Emlékezzen vissza a nyugalomra, a bizalomra. Emlékezzen vissza a biztonságra. Emlékezzen vissza a boldogságra. Ezzel az állapottal szeretnénk ismét kapcsolatba léptetni önt.

Csatlakozzon hozzánk, mint ők:

Thomas C., 33 éves: „Serdülőkoromban lettem a kritikai gondolkodás híve. Úgy véltem, szexi és férfias magatartást kölcsönöz majd nekem, Immanuel Kant stílusában, azonban mankó volt inkább: minthogy gátlásos voltam, mindig, amikor rosszul éreztem magam, kritikusan kezdtem el gondolkodni, hogy valami súlyom legyen. Huszonnyolc évesen szerencsétlen introvertált informatikus voltam, akinek még nem voltak szexuális viszonyai. A képzést követően az életem teljesen megváltozott. Teljesen kiléptem szellemi elszigeteltségemből, találkoztam egy lánnyal, aki megőrül a testemért, a kertem végében pedig egy arannyal teli kosarat találtam.”

Carine S., 42 éves: „Feminista értelmiségiként erősen közeledtem a harminchoz, és semmilyen komoly kapcsolat nem volt kilátásban. A férfiakkal való beszélgetéseim mindig keserűen végződtek, mert mindig kijavítottam tárgyi tévedéseiket, figyelmeztettem őket, ha nem érveltek koherensen, röviden hülyének érezték magukat a társaságomban. Szerencsére idejében elkezdtem a képzést. Azóta teljes mértékben vállalom a nőiségem: nyolc imádnivaló bébi anyja vagyok, gyönyörű házban lakom, és az egzotikus ízű étkek királynője lettem. Sőt tizenöt kilót fogytam és a ráncaim is eltűntek.”

Timothy H., 55 éves: „A kritikai szellem az én esetemben szakmai ártalom volt. Antropológus kutatóként folyamatosan külső és kérdőre vonó tekintettel figyeltem a nyugati kultúrát. Minthogy igen érintett voltam, fokozatosan kellett eljárnom. Előbb el kellett dobnom a társadalomtudományos munkáim, hogy ne legyen kísértés a kezem ügyében. Aztán azon igyekeztem, hogy megszabaduljak az összes felesleges kritikai gondolatától, azoktól, amelyeket unalmunkban fogalmazunk meg, amikor semmi más dolgunk nincs. A televízió nagyon sokat segített, mindig bekapcsoltam, amikor úgy éreztem, visszaeshetek. Végül, szinte észrevétlenül, teljesen elengedtem magam. Azóta mintha a második ifjúságomat élném, Saint-Tropezben élek egy jachton, és a következő James Bond főszerepének várományosa vagyok.”

Stéphane M., 38 éves: „Anarchista militáns voltam. Vagyis igen messziről érkeztem. A képzésnek köszönhetően visszatalltam belső énemhez, és megvalósítottam gyerekkori álmomat, melytől a kritikai gondolkodás miatt eltiltottam magam: asztrológus lettem. Boldog vagyok, hogy embereket

tehetek boldoggá, igen jól keresek, és alsóneműméretet kellett váltanom, annyira megnőtt a nemi szervem.”

Nina Y., 29 éves: „Ahhoz, hogy elkezdjem irodalmi pályafutásom, előbb egy kritikai regényt akartam írni a fogyasztói társadalom ellen. A főszereplő, a bifidus aktív tartalmú joghurt fokozatosan felismeri, hogy a reklámok hazudnak a valódi természetét illetően, és bár az emésztésre nincs jótékony hatással, rákkeltő anyagokat tartalmaz. A történet végén, forró szerelmi jelenet után a camembert-rel a tejtermék részlegben, öngyilkos lesz, egy bevásárlókocsi kerekei alá vetve magát, eltaposva a bevásárlóközpont kövezetén. Az alapötlet az lett volna, hogy rámutassak a marketing általi elnyomásra, a gondolkodás befolyásolására, és hogy az inkább a halált választó, mint rabóságban élni akaró joghurt metaforájával a szellemi szabadságra emlékeztessenek. Természetesen egyetlen kiadó sem kért belőle. Aztán elvégeztem a képzést, és megértettem, hogy tévedtem: íróként arra vállalkozni, hogy kortársaidban felbreszd a kritikai érzéket, annyit tesz, mint elvágni a fát magad alatt, az irodalom éppen az olvasók hiszékenységének köszönhetően létezik, akik készpénznek vesznek mindent, amit elmesélünk nekik. Ma a Danon szervezeti regényeinek szerzője vagyok, a munkámat messzemenően elismerik, a macskám pedig elnyerte a regionális macskaszépségverseny első díját.”

Hagyjon fel ön is a kritikai gondolkodással! Beiratkozáskor ne feledje „El Grito”-kódját* érvényesíteni, mely a képzés egészére tízszázalékos kedvezményt biztosít.

Keszeg Anna fordítása